

Népvándorláskori körárkok Rákoskeresztúrról

(Budapest, XVII. ker., Pesti út 5-7., Hrsz.: 120966/2, 120966/3, 120966/4, 120966/5, 120966/7, 120966/8, 120966/13, 120966/14, 120966/17)

2001. január 8. és február 9. a XVII. ker., Pesti út 5-7. szám alatti telek-együttesen végeztünk megelőző régészeti feltárást a TESCO Global Áruházak Rt. megbízásából.

Az érintett terület az 50-es években a honvédség tulajdonában volt, később mezőgazdasági gépállomás létesült rajta, mely még a 80-as évek végén megszűnt (Dr. Dombovári Antal helytörténész szíves szóbeli közlése). A több mint 6 hektáros területről ez idáig nem ismertünk régészeti leleteket, tekintettel azonban a földmunkával érintett rész nagyságára, valamint a Rákos-patak relatív közelségére (körülbelül 400 méter), indokoltnak éreztük egy szondázó feltárás elvégzését.

A szóban forgó, északi irányban a Rákos-patak völgyére enyhén lejtő domboldalon 5 darab északkelet-délnyugati és 1 darab északnyugat-délkeleti 10, illetve 5 méter

Round ditches from the Migration Period in Rákoskeresztúr

(Budapest XVII, 5-7 Pesti Street, Lrn: 120966/2, 120966/3, 120966/4, 120966/5, 120966/7, 120966/8, 120966/13, 120966/14, 120966/17)

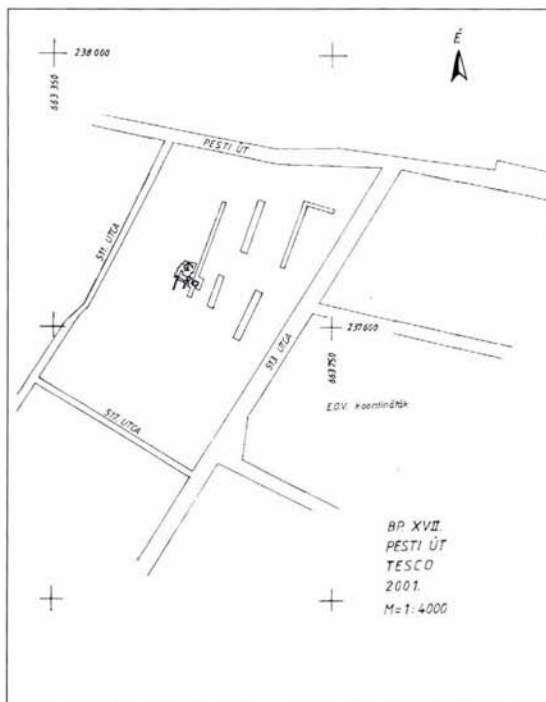
Excavations preceding construction work were commissioned by the TESCO Global Department Stores RT. on the lot complex at 5-7 Pesti road, district XVII between January 8 and February 9, 2001.

The territory had been in the possession of the army in the 1950's. Subsequently, an agricultural machine park was established there. This was liquidated at the end of the 1980's (Dr. Antal Dombovári local historian, personal communication). To date, no archaeological finds have been reported from the more than 6 ha of territory. Considering, however, the large size of the area and its proximity to the Rákos stream (ca. 400 m), a test excavation seemed justified.

Five northeast-southwest oriented and northwest-southeast oriented, 10 and 5 m wide and 60-150 m long test trenches were opened on the hillside, which slightly slopes in a northwards

széles, 60-150 méter hosszúságú szondát nyitottunk. (1. kép) Az I., II. szondák déli harmadában a felszínen is látható északi irányú lejtésnek megfelelően a humuszréteg teljesen hiányzott, mindenütt a laza, sárga homokos altalaj borította a felszínt. Ez északi irányban azonban fokozatosan sötétedve néhol vöröses, néhol barna színűvé, tömöttebbé, sóderessé vált. Felette már folyamatosan vastagodó hu-

direction to the valley of the Rákos stream. (Fig. 1) In the southern third of test trenches I and II, the humus layer was missing due to the northward slope of the surface and the loose, yellow sandy virgin soil was exposed. Towards the north, however, a sometimes reddish, sometimes brownish, regularly darkening, increasingly compact, gravelly layer appeared. It was covered by a gradually thickening humic sand layer, which

1. kép: Összesítő alaprajz.
Fig. 1: Complex plan.

displayed intensive disturbances (a road, an office building, a trench for a public utility, a shaft and brick foundation of a chimney, etc.). Test trenches IV, V and VI in the central southern part of the lot also proved empty.

Only the longest trench III yielded archaeological finds at the western edge of the territory. (Fig. 2) Beside two shallow, empty pits, a round ditch with a trough-shaped bottom, which measured 13 m in diameter and 1 m in width, was found. The trench was widened into cut "A" to include the entire ditch.

muszos homokréteg volt megfigyelhető, mely intenzív újkori bolygatottságot (út, irodaépület, közműárkok, téglával kirakott kéményalap és akna, stb.) mutatott. Hasonlóképp negatív eredményt mutattak a telek középső, déli felén létesített IV., V., VI. szondák is.

Egyedül a nyugati szélén húzott leghosszabb, III. kutatóárokban kerültek elő régészeti leletek. Két kisebb sekély, leletanyagot nem adó gödör mellett egy 13 méter átmérőjű, 1 méter széles, teknős aljú körárkot találtunk, melynek teljes feltárása érdekében ebben a sávban rábontottunk a szonda széleire, kialakítván az „A” szelvényt. Az árok betöltéséből népvándorláskori kézzel formált és néhány korongolt, hullámvonaldiszes kerámia-töredéket, számos kőeszközt, valamint nagyszámú kalcinált csonttöredéket gyűjtöttünk. Megfigyelhető volt, hogy a körárok nyugati ívének betöltése sokkal sötétebb, „zsírosabb” volt és nagyságrendekkel több leletanyagot tartalmazott. E rész óvatos bontása során egy felső fekete és egy alatta elhelyezkedő vörösesbarna réteget is elkülönítettünk, mely az árok egyéb részein már nem volt megfigyelhető. Bejárata minden bizonnyal a keleti oldalon lehetett, ám itt egy újkori bolygatás mindent tönkretett.

The fill of the ditch contained hand-thrown and some wheel-thrown pottery sherds with wavy linear ornaments from the Migration period, numerous stone tools and many charred bone fragments. It could be observed that the fill of the western arch of the round ditch was much darker and greasy and contained significantly more finds. An upper black and an underlying reddish brown layer could be differentiated here. These seem to disappear in the other parts of the ditch. The entrance must have been on the eastern side, where, however, the layers were destroyed by modern disturbances.

It seemed justified to open two more narrow test trenches west of the cut and perpendicular to each another. The discolouration of another ditch appeared 35 m northwest of round ditch no. 1 in these trenches. For this reason, a larger surface was scraped here (cut “B”) and a double round ditch with diameters of 15 and 10.5 m appeared outlined in the yellow virgin soil ground (Fig 2). The slanting walls ran to a straight or slightly arched bottom. The entrance opened on the east, which was closed by a short section of ditch. The fill contained relatively many animal bones and sherds. (Fig. 3) The unexpectedly large number of stone tools recovered

Ezt követően indokoltnak láttuk a szelvénytől nyugatra eső területen további két keskeny, egymásra merőleges szonda létesítését, melyben az 1. körároktól 35 méterre északnyugatra újabb árok folytja bukkant elő. Ezért itt ismét nagyobb területet humuszoltunk le („B” szelvény) és a sárga altalajban egy 15 illetve 10,5

méter átmérőjű kettős körárok rajzolódott ki. (2. kép) Rézsús oldalfaluk egyenes, vagy ívelt aljban végződött, bejáratuk keleti irányból nyílt, melyet egy rövid árokszakasszal zártak le. Betöltésük szintén viszonylag nagy mennyiségű állatesont és kerámiaanyagot tartalmazott, azonban külön kiemelendő az északkeleti negyedéből előkerült feltűnően nagy számú kőeszköz (folyami görgeteg kavicsból készült hasáb, korong alakú, stb.). (3. kép) Érdekes módon délnyugati irányban egy újabb árok ágazott ki belőle, mely egy 20 méter es szakaszt követően nyugat felé ívelődve lezáródott. Annak ellenére, hogy egyik árok belső területén sem találtunk beásásra (sírra?) utaló elszíneződést, közepükön 1-

2. kép: 2. körárok északkeletről, nyelés után.
Fig. 2: round ditch 2 from the southeast after scraping.

from the northeaster quarter should be mentioned separately (segmented and discoid-shaped tools made from pebbles). Interestingly enough, yet another ditch forked out from it towards the southwest. After a 20 m long section the ditch closed in a westward arch. Despite the fact that no discoloration suggesting a pit (grave?) was found within either of the ditches, 1-1.5 m deep shafts were dug in their center, which proved empty.

Although the encircling of graves and kurgans with ditches was common in the Sarmatian period (KULCSÁR 1999, 38-39.), the atypical find material from the Migration Period recovered from the fills of the features at Rákoskeresztúr does not allow us to

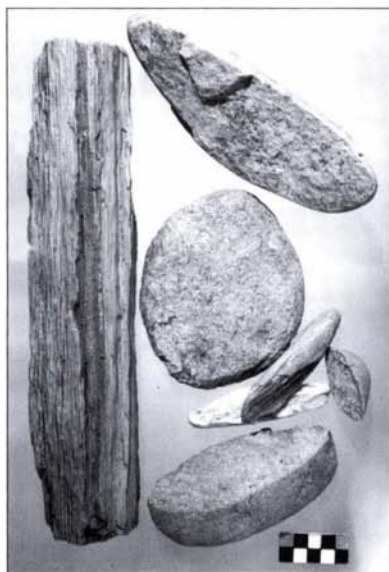
1,5 méter es aknákat mélyítettünk, melyek negatívnak bizonyultak.

Bár a népvándorlaskorban a szarmata időszakban gyakori a sírgödrök és kurgánok árokkal való körbekerítése (KULCSÁR 1999, 38-39.), a Rákoskeresztúron feltárt objektumok betöltéséből származó atipikus népvándorlaskori leletanyag egyelőre nem ad módot pontosabb kormeghatározásra. A terület régészeti intenzitására vonatkozóan azonban érdekes módon még ebben az évben újabb adatokat nyertünk. Horváth M. A. 2001 nyarán a Pesti út túloldalán végzett megelőző feltárása során több korszak emlékanyaga mellett egy szarmata telep nyomaira bukkant. (Lásd Horváth M. Attila jelentését e kötetben.)

Szilás Gábor

Irodalom/References:

KULCSÁR 1999 – KULCSÁR V:
A kárpát-medencei szarmaták temetkezési szokásai. Aszód, 1999.

3. kép: 2. körárok betöltéséből előkerült kövek, kőszerszámok.

Fig. 3: stones and stone tools from the fill of round ditch 2

datet his site more precisely. Concerning the intensity of archaeological settlement in the territory, further data could be obtained the very same year. A.M. Horváth conducted test excavations on the other side of Pesti Road in the summer of 2001, and unearthed, besides finds from various periods, traces of a Sarmatian settlement (See report by Attila Horváth M. in this volume).

Gábor Szilás